

Lackfi János

A madarak miért nem pottyannak le az égből?

(Részlet a *Levágott fül* című regényből)

Kivergődtem az erdőből, buszra szálltam, vonatra, emberek vettek körül, előzékeny voltam, segítettem feltenni és levenni csomagokat, hazudtam valamit, ha kérdeztek. Anyámhoz megyek, aki kórházba került. Szegény, bólogattak, epeműtét, az súlyos. Nagyanyámat látogatom meg az idősek otthonában, nagyon vár. Igazán ritka az ilyen rendes fiatal manapság, nyugtázták. A bátyám kollégista, olyan ritkán látom, legalább kicsit elbeszélgethetünk. Fő, hogy a testvérére mindig számíthat az ember, hümmögtek, az én húgom is... Belejössz gyorsan a hantázásba, érdemes kipróbálni.

Teljes árú jeggyel utaztam, senki semmilyen papírt nem kért tőlem. Bárki lehettem, bárki voltam. Mindenképp el kellett jutnom a házig. Miért, ott mi lesz? Csend meg egyensúly? A gombakolbászos guru így mondogatta. Megyek megfagyni? A pénzem fogyatkozott, fene tudja, tudok-e majd szerezni.

Miután leszálltam, az állomás melletti kisboltban bevásároltam, kenyér, tej, vaj, sajt, szalonna, kígyóuborka. Szemüveges pasas állt a kasszában, áthatóan nézett, kérek-e még valamit, vagy nem?

Kinek a kije vagyok? Nem idevalósi, még sose látott.

Erre van nyaralónk?

Vagy valami kirándulás?

Ráhagytam, legyen kirándulás, ha már annyira akarja.

A többiek hol vannak, csak nem egyedül túrázgatok?

Hát persze hogy a szálláson. De melyik szállás? Az erdei sulis? Nem is tudta, hogy csoport jön, nem szóltak, pedig szoktak, szerez be kenyeret, ezt-azt bővebben, télen itt nem nagy a fogyasztás. Csak ennyit viszek? Majd jövünk még. Ő itt nyitva van. Na, nem későig, mennie kell haza. Neki is vannak kölykei. Úgy bizony, két srác, irtó nagy focisták. Szereted a focit? Micsoda, megyei bajnokságban játszol? Összehozunk egy meccset.

Kijött utánam rágyújtani, fázósan álldogált a kabátjában, szemüveges tekintete füstölgő lyukat égetett a hátamba, biztos a CIA-nak dolgozik, vagy a KGB-nek, vagy mindkettőnek. Jó álcázás ez a gyerekduma.

LACKFI JÁNOS (1971) költő, író, műfordító. A Pázmány Péter Katolikus Egyetemen tanít. Legutóbbi kötete: *Emberszabás* (2018).

Figyeljek, szólt utánam.

Mit szólok a politikai fejleményekhez?

Hogyhogyan nincs róla véleményem?

Véleménye mindenkinek van.

A vélemény olyan, mint a segglyuk, mindenkinek van, de senki se kíváncsi a máséra.

Ezt nem ismertem?

Hallott ő olyat, hogy egyesek nem bíznak Félix főhercegben.

Pedig magasan vezeti a népszerűségi listát.

Ha ma lennének a választások, nyerne fölényesen.

Csak hát az emberek irigyek.

És ostobák.

Nem tudja, mi a rosszabb, az irigység vagy az ostobaság.

Én, mint fiatal, mégis mit gondolok?

Csak nem hiszem el, amit a fizetett kommentelők írnak?

El tudom képzelni, hogy egy ilyen arisztokratát anyagi érdekek mozgassanak?

Egyáltalán miféle érdekek? Tele van pénzzel, majd pont ő fog lopni.

Ezért ő az egyetlen, akiben közel-távol bízni lehet.

Jobban tenné, ha én is Félix főherceg mellé állnék.

Annyit mond, hogy nagy fordulat következik itt nemsokára.

Sokaknak leesik az álluk.

Szerintem kinek áll érdekében lejártni a leendő miniszterelnököt.

Vagy királyt. Tényleg, mi a véleményem a monarchiáról?

Belgium, Hollandia, Spanyolország, Svédország, Anglia.

Nem rossz sorozat, nem?

Melyikben élnék legszívesebben.

Ne legyek már undok, hova sietek?

Leléptem, de nem mertem rögtön a part felé fordulni, dehogy akarom az orrára kötni, hol talál meg igazából. Ne találjon meg se ő, se más. Ne találjanak meg, míg nincs itt az ideje.

Honnan fogok rájönni, mikor lesz itt az ideje? Én se tudtam. Csak annyit, hogy mikor nincs itt. Hátrafordultam, a pasas intett nekem cigis kezével, elta-
posta a cikket, bement a boltba. A hatalmas tiszafa elrejtett előle. A fa belsejében betontömb van, kikorhadt, és így mentették meg, fura módszer. Most ott volt beleékelődve az idegen anyag. Ha nem lett volna, a vihar kettétöri régen.

A parkon át kértem a magas partra. Letettem a szatyrot, hosszan bámultam a víz lepedőjét. Acélkék, fagyos jégtáblák, ameddig a szem ellát. Itt mindig erősebben fúj a szél. Kifúj belőlem mindent, ami történt, törekeny üvegdarab-
bá változtatta a fületem, elég lett volna megpöckölni, máris le hull a cimpája csilingelve.

A homokfal alatt, mint valami cipzár a táj kardigánján, járt a vonat. Pontosabban most nem járt, nyáron sokkal sűrűbben zötyögnek erre a kocsik. Ijesz-

tően mozdulatlan volt minden, rejtély, hogy a távoli madarak miért nem potyannak le az égből, mi tartja fenn őket.

A fagyos talajon befordultam a jól ismert, eldugott utcára. Szerencsére csak a part felől lehet megközelíteni, a főútról nem vezet ide ösvény. Igazi sziget.

Végigtapogattam a faház ajtajának felső gerendáját, nincs ott a kulcs. Körbejártam, és az ablakok felső deszkáján is végighúztam a kezemet, ujjam csupa por lett. Pedig itt volt, régen itt volt, emlékszem. Mire már letennék róla, a fürdő miniablaka felett bingó, megvan!

Nyikordult a zár, beléptem. Mintha hidegebb lenne, mint kinn, pedig az lehetetlen. Talán az emlékek forrósága miatt. Talán mert a benti otthonossághoz hozzátartozik a meleg. Benyúltam a zsebembe, a zöld folyadékból alig lötyögött az üvegcse alján. A hideg, az hideg, és most szükségem volt rá.

Az ablakhoz léptem, átnéztem a mi házunkra. Innen szemmel tarthatom, ott már biztos kerestek, de remélem, ez senkinek nem jut eszébe. Megvan bennem érintetlenül az első nyár, amikor Tecáéktól kölcsön kaptuk a rozoga bódét, hogy végre nyaralhassunk. Ők szóltak az eladó telekről is, a kis házzal, nem messze innen, ami végül a miénk lett. A húgaim meg se születtek, a kanyarban sem voltak, és ha így benézek az ajtórésen a belső szobába, ott látom most is apámat, amint anyám vállát harapja, foga közé csípve a könnyű ruha pántját.

Még minden egyben volt. Vagy csak én hittem azt? Nem láttam a repedéseket? Gyerek voltam, és azt akartam, hogy szép kerek legyen a világ? Kaland volt a meredek oldalban, a síneken át, lombalagútban lerobogni a strandra. A lángosról tejföl csordult a mindig lesült hasfalra, a bénabarna fürdőgatyóra. Sebj, a következő fürdőzés kimosta az egészet. Csattogott a gumipapucs a kövön, mindig sietni kellett. Öltözőbe, zuhany alá, vízbe, vízből ki, fagyizni, büfézni, focizni a homokban. A homok megeszi az ember lendületét, rohansz, és mintha mókuskerékben tepernél, bekeményednek az izmok, kicsúszik alólad a lábad, hatalmasakat zakózol, tapad a bőrre a homok bevonata, homokzakó. Hatalmas esések a forró és puha talajon, a labda váratlanokat pattan, pördül, tekeredik, vagy éppen, hipp-hopp, megáll a gólvonal előtt. Annál nagyobb fesztivál a ránk tapadt homokot lemosni a vízben, ugrálni, paskolni a habokat, ott folytatni a labdával, ami váratlanokat pattan, pördül, tekeredik vagy éppen lepottyan, és ringatózni kezd a felszínen.

Nézni a családokat, ahogy egymás mellé vackolódnak a pokrócaikon, rántott húsok zacsiban, fagyos sörök hűtőtáskában, paprika, paradicsom, kovászos uborka, ahogy kell. Hallgatják a rádiót: nem mindegy, mi a vége a meccsnek, feljebb léphettünk volna egy hellyel, ha a mocsok bíró el nem veszi a gólunkat, még hogy les, hogy volna les, pontosan hallom én a rádión keresztül, nem volt les, bunda az egész, összefogtak ezek, hogy egyetlen rendes magyar csapat ne maradhasson az élmezőnyben, csak az összevásárolt, ki tudja, milyen szerb meg afrikai játékosokból álló gazdag klubok...

Megbeszélik a munkát: az van, hogy mindenki helyett én végzem a melót, szerinted miért hozzám jönnek át a bérezési osztályról is, hogy nézzem már át

a dossziékat, ők egy kukkot sem értenek az új rendelkezésekből, hát akkor én honnan értsem vajon, miért oldjam meg nekik, amilyen hülye vagyok, kibogarászom, el is magyarázom nekik, de amikor prémium meg jutalomutazás jön szóba, bezzeg nem jutok az eszükbe...

Foglalkoznak a gyerekekkel: ne fröcsköld már össze apádat, ne egyél most kekszet, mert nem fogsz akkor főzeléket enni, de kell főzeléket enni, mindenkinek kell, igen, a bácsi magában eszi a rántott húst, úgy kell neki, nem jut a szervezetébe vitamin, kihull majd a foga meg a haja, de te megeszed szépen a borsófőzeléket, addig egy tapodtat se mész innen, itt ülhetsz felőlem éjszaka is, ha ettől jól érzed magad, hogy itt dacoskodjál, míg a többiek játszanak meg fürdenek, ez a te választásod, nem tehetek semmit, nem veszem magamra annak a terhét, hogy neveletlen kölyök legyen belőled, na ugye, hogy ízlik az a borsó, ne mondd, hogy nem ízlik, mert finom...

Morcos ég borult a telekre, rohamléptekkel közelgett az alkony, akcióba kellett lépni. Az ablaktáblákat visszacsuktam, nem lenne poén, ha a kiszűrődő világosság nyomra vezetné a szaglászókat. Felcsaptam a biztosítékot, de villanyt nem kapcsoltam. Vettem gyufát, gyertyát a boltban, olyan a farostlemezzel bélelt kis ház az emeletes ágyaival és bénaszürke pokrócaival, mint az erdei guru lakása. Beállítottam alapnak a kis hőszűrőt, hadd szóljon. Muszáj lesz egyszer-kétszer begyűjtani, mert megesz a fagy. Ami fát találtam, az egy-két napig elég, kell vágni, szerezni. Idejövet láttam, hogy a fagyos szél a parkban is levert némi száraz cuccot, majd éjszaka szedem össze, minél kevesebb mozgással hívjam fel a tisztelt érdeklődők figyelmét.

A legfontosabb, hogy kívárjam az időmet. Ha így fagy tovább, és egy kis hó is hull, szerencsém lehet. Csak azt nem tudom, mivel fogom rögzíteni azt, amiért idejöttem, a mobilomat ugyanis lenyúlta hátizsákostul Ragyáspofa.

Bedurrantottam a vaskályhába, legalább ihatok valami forrót. Feltettem egy kanna ásványvizet, de a vezetékest is meg kellett oldani. Nyitottam a csapot a konyhában, de pont, ahogy számítottam: a nagy semmi csurgott ki belőle száraz bőfögés kíséretében. Gombakolbászos haverom biztosan örült volna ennek, szépen megtöltögeti az összes befőttesüvegét színültig semmivel, és még egy szimfóniát is le tud játszani az üvegeken. Egyensúly.

Erre nem értem rá, a semmi a jövőben nyújtózott végtelen termeivel, most cselekedni kellett. A fészker kulcsát megtaláltam a polcon, üres konzervdobozok, régi használati utasítások, prospektusok, könyvek, iránytűk, zseblámpák, szerzőszámok, spárgák, befőttes gumik, csavarok, celluxok, ceruzák, bögrék, edények között a kredenben. Három tízliteres marmonkannát gyűjtöttem össze odakinn, beleszagoltam, egyikben talán pálinkát tartottak, remélem, permetszert vagy mérget egyikben sem. Lemásztam a vízóraaknába, nem volt könnyű megtalálni egy kupac avar alatt, és megindítottam a vezetéket. A kiöblögetett bödönök megteltek, beállítottam őket a melegedő szobába, szép sorban. Utána leeresztettem a vezetékből a vizet, és újra elzártam az aknában a csapot. Még szétfagy itt nekem, pedig később is szükség lehet rá. Tiszta udvar, rendes gyerek.

Alumínium teáskannában a kályhára téve már zubogott a teának való. Bádogbögrébe öntöttem, kolompolás hangja volt, mintha tehenek jönnének haza a mezőről. Belelógattam a filteres Earl Greyt, amit vettem, az illat terjengeni kezdett. Nagyanyám azt mondta, nem szereti, mert gyerekkorában ugyanilyen bergamottos illata volt a mosószappannak, nem akart szappant inni.

Keresgéltem a rádión, egyszerre bejött egy szám, és az ágyra ülve, a falnak dőlve belemerültem, mintha víz öntené el a szobát. I wanna take you somewhere... But it's so cold and I don't know where... Pont olyan lüktetés, pont annyi zong, ami jólesik, a magas férfihang is nagyon adta, illett a hangulathoz. Szeretnék elvinni valahová... De túl hideg van, s nem is tudom, hová... Magamnak éneklek ezt, vagy valaki másnak?

Hirtelen brutál éhes lettem, asztalhoz ültem, jól bezabáltam a nyirkos kenyérből, zöldségből, sajtból. A minihűtőt beüzemeltem, ha kiteszem a dolgokat az ablakba, kővé fagynak. Kipakoltam az asztalra a pénzemet, a kabátból a családi gyufásdobozt is. A só biztos elég lesz, a gombakolbászos ürge feltarisznyált, bár Tecáék is hagytak a házban. Hullafüles sóval enni a zsíros kenyeret, vagány lenne. Néztem a fület, szőrösségét, idegenségét, labirintusát. Mikor keveredem ki belőle? Közeleg az idő, egy kis hó, egy kis fagy, meg is vagyunk.

A kályha pattogása mellett nyújtózni a sötétben. Farkasok a plafonon, gyerekként rettegtem tőlük. Most se vagyok nagyobb biztonságban, bárki rám törheti az ajtót, azt tesz velem, amit akar. A jajkiáltásaimat se hallják meg itt. Ennyi az élet, betéved egy napon, mint valami csavargó, aztán felszólítás nélkül távozik. Nagyapám mesélte, hogy ő már négyszer halt meg eddigi életében, az ötödik igazán nem sürgős. És nem is siette el, majdnem kilencvenévesen békésen elaludt a kórházban, és nem ébredt fel többet. Egyszer majdnem kampec volt az ostrom alatt, egy géppisztolysorozat mindenkit elvitt körülötte az óvóhely bejáratánál, de ő egy vasajtó mögött állt, és az megvédte. Úgy látszik, még létre kellett hoznia apámat.

A háború után meg földben talált aknákkal bűvészkedtek, de a barátja nyomta meg a rossz gombot, ő ijedtében a földre vágódott, és megmenekült. Ötvenhatban összeállt egy baráti kis csapat, mentek volna ki Ausztriába. Nagyapám álmatlan éjszakát töltött egy határ menti erdei házban, és hajnalban közölte a többiekkel, dolga van még idehaza. Később jött a hír, hogy a három fiatalt levadászták a határőrök, egyikük sem élte túl. Végül vállalati sofőrként dolgozott, s egy kanyarban elszabadult pótkocsi pörgött vele szembe. Ha a platójának ütközik, az szépen lenyakazza a kocsit és a benne ülőt, ehelyett az egyik kereket kapta telibe, és megúsza totálkárrel.

Én tizenhét évesen pár hét alatt kétszer halhattam volna meg. Könnyen lehet, hogy csicskaként pusztulok, ha nem sikerül megszökni. És még biztosabb, hogy halálra fagyok az erdőben, ha meg nem ment a lelki egyensúly bajnoka. Még hány halálom borítékolható? Hány lövésem van hátra? Lövésem sincs. Felálltam, ellenőriztem, bezártam-e az ajtót.

Pár nap alatt jó kis hullott fakészletet halmoztam fel magamnak, igyekeztem csendben összetördelni, feldarabolni, fűrészelni, és csak esténként gyújtottam be, mikor a füst nem túlságosan árulkodó jel a kíváncsiaknak. A szikrákat talán kitakarta a fenyők lombja. Fogytán az újságpapír, amit a gyümölcsös ládák béleléséhez halmoztak fel, szerezni kellene valahonnan, hiszen a fa nem gyullad meg magától.

Napközben vagy az ágyon feküdtem, elmélkedtem, néha tettem a tűzre, vagy a Balaton partján barangoltam. A stégeken kezdtek feltűnedezni a jégcsapok, ez jó jel. Fagyos füvek, vészjósló varjak, elhagyott csúszdák, tárva-nyitva tátongó strandkapuk. A kihalt hotel egyik erkélyén hosszú, fekete kabátban, szivarral, pohár konyakkal a kézben egy öregember nézte a hullámokat.

ifj. Koffán Károly: Apám I (grafit-ceruza, papír, 1991)